

J. Pette Cacaofabrieken Wormerveer

Jan Pette Hzn. begon in 1872 in zijn keuken in Wormerveer chocolaatjes te maken met cacao-poeder die hij betrok van de firma Grootes in Westzaan. Rond de eeuwwisseling werd de eerste fabriek gebouwd en werd Pette een N.V. In 1916 volgde de hiernaast afgebeelde monumentale cacaotoren en in 1919 een nieuwe chocoladefabriek. In de crisistijd ging het bergaf en in mei 1937 ging Pette failliet. Concurrent Boon nam het bedrijf over en bleef tot midden vijftiger jaren cacao en chocolade fabriceren onder de naam Pette.

Onder albumverzamelaars is Pette vooral bekend van het cactusalbum dat in 1931 verscheen en een grote verspreiding kreeg. Maar daarnaast zijn er nog enkele zeldzamere uitgaven geweest.

Rond 1905 bracht Pette net als veel andere chocoladefabrieken zwartjes uit. Bijzonder is echter dat Pette na een aantal losse zwartjes begon aan vier genummerde series van 30 zwartjes met louter portretjes, vervolgens de zwartjes van een gekleurde achtergrond ging voorzien en er een eigen albumje getiteld "Plaatjes album" bij uitbracht.

In 1914 sloot Pette aan op de grote sluitzegelrage met kleurige reclamezegels en een "Reclame-zegelalbum" van circa A4 formaat met blanco bladen, waarin diverse zegels geplakt konden worden.

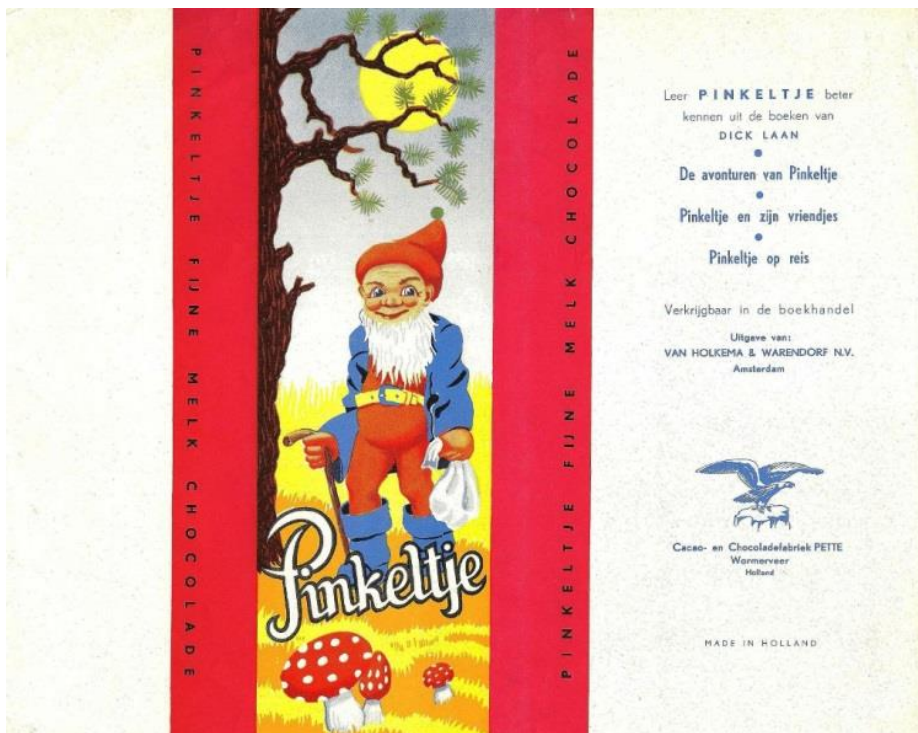
Eind 1928 begon Pette met de voorbereidingen voor zijn eerste echte plaatjesalbum, "Pette's Sprookjesalbum door tante Annie, geïllustreerd door K. Koekkoek". Dit album is echter om onbekende redenen niet uitgegeven.

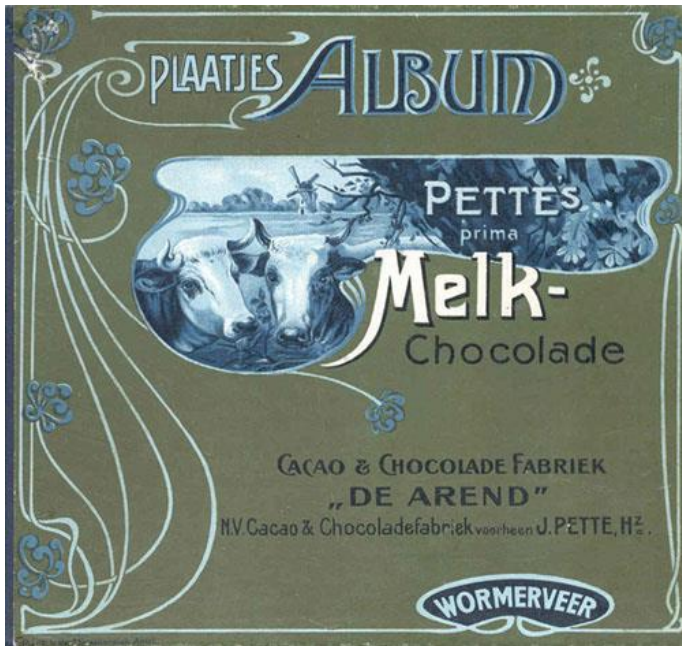
De grote klapper kwam in het begin van de grote recessie. Het houden en kweken van cactussen en andere vetplanten werd eind twintiger jaren zeer populair en er werd een "Vereniging van vetplantenverzamelaars" opgericht, met een eigen tijdschrift met de naam "Succulenta", de Latijnse naam voor vetplanten. De secretaris van de vereniging en redacteur van het tijdschrift Duursma schreef vanaf 1927 diverse boeken over cactussen en vetplanten. Ook de heer Pette werd een fervent cactusverzamelaar. In 1930 stelde hij aan Duursma voor om een album over het houden van cactussen te schrijven, en later nog een over andere vetplanten. Duursma deed dat graag en het cactusalbum verscheen in maart 1931. Dit tot grote ontstemming van concurrent

Verkade, die zelf een cactusalbum had laten schrijven door Van Laren, een niet specifiek deskundige op het gebied van cactussen, die drie jaar eerder voor Verkade het album Kamerplanten had geschreven. De heren Verkade gingen ervan uit dat hier sprake was van bedrijfsspionage, wat onzin is gezien de voorgeschiedenis van het album van Pette. Het cactusalbum van Verkade verscheen alsnog zoals gepland een half jaar na dat van Pette. Direct het volgende jaar verscheen het Verkade album "Succulenten". Pette liet het hierbij zitten en bracht geen succulentenalbum meer uit.

Vier jaar later haakte Pette in op weer een nieuwe rage, filmsterrenplaatjes. Pette bracht een chocoladereep uit met de gedeponeerde naam "BIO-reep" (afgekort van bioscoop) en verpakte daarbij gekleurde fotoplaatjes van filmsterren. Net als bij de series zwartjes met album hebben ook deze plaatjes een ingekleurde achtergrond, en wel in goud. De plaatjes zijn afkomstig uit Duitsland, waar ze door diverse sigarettenbedrijven zijn uitgegeven in de zgn. Gold-film albums. en hebben geen vermelding van Pette. Er kwam een groot inplakalbum naar Duits model bij, met twee pagina's inleiding met de titel "Filmsterren in hun wereld". "De BIO reepen" kwamen medio 1935 op de markt. Dit was de laatste poging van Pette om nog een stukje markt te veroveren. Uiteindelijk kon Pette niet op tegen zusterbedrijven met wereldnaam zoals Droste en Van Houten. Pette ging failliet en het "BIO album" is zeer zeldzaam gebleven.

Promena Boon, de nieuwe eigenaar van Pette, bracht circa 1948 bij de Promena Caramels een klein Pinkeltje albumpje uit, geschreven door Dick Laan, een telg van de eigenaren van Promena (zie bij Boon). In 1952 bracht Promena Boon onder de merknaam Pette repen "Pinkeltje chocolade" op de markt, met op de wikkel (27 x 21 cm) reclame voor de Pinkeltje boeken van Dick Laan.

PETT01

Plaatjes Album

Plaatjes Album. Cacao & Chocolate Fabriek „DE AREND” N.V. voorheen J. Pette Hz. (Circa 1907)

2 infobladen en 10 insteekbladen voor 120 foto-plaatjes.

Prijs: 20 cts.

Kenmerken

Vierkant insteekalbum zonder tekst van 19,0 x 17,0 cm met stijve kaft en linnen rug. Ook de achterkant is fraai bedrukt. Het albumpje komt in formaat en functie overeen met de kleine insteekalbums uit dezelfde tijd van Van As, Heuff en Van der Meer. Kwalitatief is het echter veel beter, door de linnen rug in plaats van een papieren en stevige dikke insteekbladen zoals bij de grote insteekalbums van Lindeboom, Verkade etc. De 6 dubbele bladen zijn in 2 pakken in de band geniet.

Het album heeft schutbladen en voorin een fraai blad met getekende afbeeldingen uit de fabriek en een blad met informatie over de inhoud; zie de pagina hiernaast. Op de 10 plaatjesbladen kunnen aan weerskanten 6 plaatjes van het gangbare zwartjesformaat 40 x 60 mm ingestoken worden.

Inhoud

Pette begon met willekeurige zwartjes te verspreiden, in verschillende formaten – de gangbare 40 x 60 mm, maar ook 40 x 70 en 50 x 80 zoals ook door o.a. Bensedorp verspreid zijn – en verschillende uitvoeringen m.n. zwart-wit hoogglans, mat en grijs, en verschillende belettering. Alle plaatjes hebben een eigen opdruk op de voorzijde met de naam J. Pette Hz voluit. Later werd dat simpelweg Pette. Deze plaatjes hebben geen opdruk op de achterzijde, zoals meestal het geval is bij zwartjes.

Buitenmaats zwartje van 40 x 70 mm met de oude naamsopdruk.

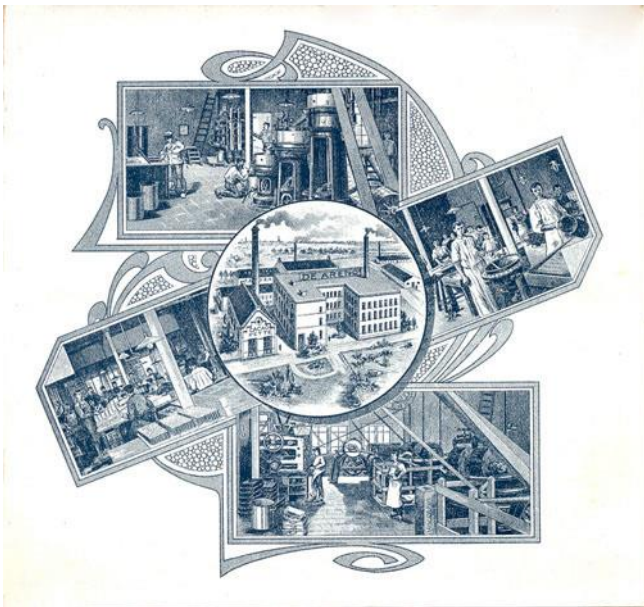
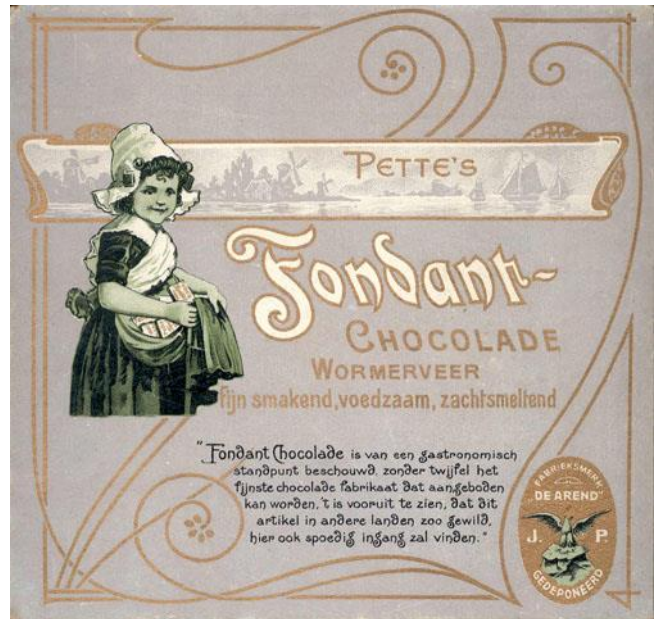
Rond 1905 werd begonnen met de uitgifte van vier series van elk 30 genummerde zwartjes met het bijbehorende “Plaatjes Album”. De series zijn genummerd I – IV en de plaatjes zijn per serie genummerd 1 – 30. De volgnummers hebben geen betekenis. Een opmerkelijk bijzonderheid is dat op de plaatjes van twee series een achtergrondkleur is opgedrukt zoals hieronder is afgebeeld, bij serie II een groen-bronzen en bij serie IV een roodbronzen. Bij een aantal plaatjes van deze twee series is aanvankelijk de achtergrondkleur vergeten; deze zijn vervangen door nieuwe plaatjes, zodat er plaatjes voorkomen met hetzelfde nummer maar met verschillende afbeeldingen.

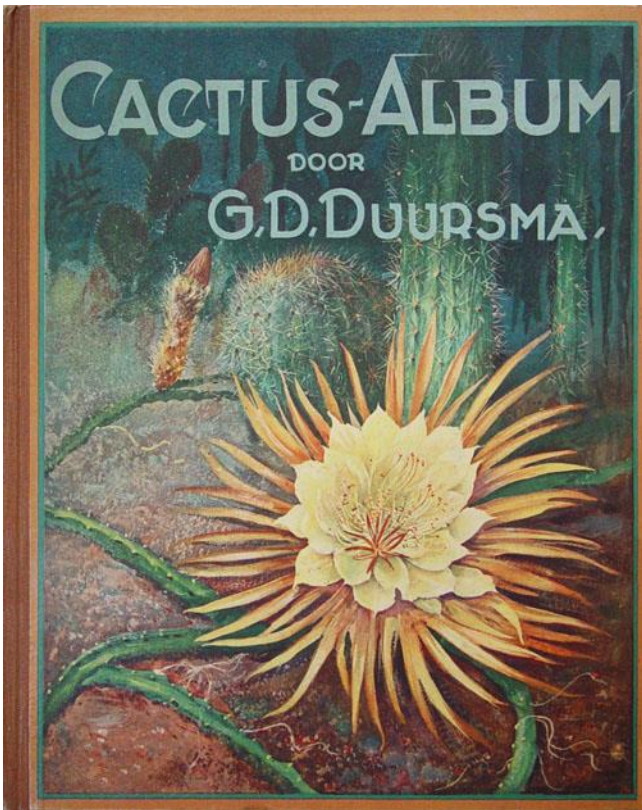

Voor deze plaatjes zijn bij de meeste confiseurs en in chocolade winkels albumpjes verkrijgbaar tegen den prijs van 20 cts. pr. stuk. Bij overzenden van genoemd bedrag aan de Fabriek worden deze albumpjes ook direct franco toegezonden. Bij geregeld opsparen dezer plaatjes is hieraan eene premie verbonden; zie circulaire bij de plaatjes gevoegd.

Op alle plaatjes van deze series staat op de achterzijde dezelfde tekst.

Dergelijke met brons ingevulde zwartjes zijn ook uitgegeven door Kraepelien & Holm keelpastilles.

PETT02
Cactus-Album

Pette's Album voor cactus-liefhebbers en hen die het willen worden. Door G.D. Duursma. Plaatjes naar tekeningen van P.H. Schor. Offsetdruk van Belderbos & Coesèl, Amsterdam. Met Pette's – album in de hand kweekt iedereen zijn cactusplant. Uitgave N.V. Pette's Cacaofabrieken Wormerveer. (maart 1931)

96 pagina's gerekend vanaf het titelblad inclusief een pagina register en een pagina inhoudsopgave achterin. 10 grote plaatjes om in te plakken op de tekstpagina's en 132 kleine op aparte plaatjespagina's. 2 paginagrote platen ingeplakt meegeleverd.

Prijs: f 0,75

Het jaartal van uitgave is niet in het album vermeld, maar is welbekend uit de dagbladen. Het verscheen ruim een half jaar voor het cactusalbum van Verkade.

Kenmerken

Klassiek album naar het model van de Verkade-albums. De bruingelakte linnen rug heeft de titelopdruk Pette's Cactus-Album door G.D. Duursma. Voor- en achterplat zijn beplakt en de hoekjes zijn met linnen versterkt. Op

de achterzijde staat een gestileerde versie van de bloeiende cactus van de voorkant.

Het boek heeft een indeling in twee hoofddelen en vele paragrafen met kop. Op het achterste schutblad staat een reclame voor een cactuskwekerij.

De twee grote meegeleverde platen zijn zeer verschillend. De titelplaat geeft een kleurenschildering van een cactustuin met een schilderijrandje. De grote plaat twee pagina's verderop is een in groen afgedrukte foto van een reuzencactus in de Noord-Amerikaanse woestijn met enkele personen en een auto erbij ter vergelijking.

De plaatjes van de Amsterdamse schilder en tekenaar Pieter Schor zijn ongesigneerd. De 10 dubbele plaatjes zijn genummerd A – H, J en K, de kleine plaatjes 1 – 132.

Inhoud

De schrijver van dit album Duursma was vele jaren secretaris van de 'Nederlandsche Vereeniging van Vetplanten-verzamelaars' – later de 'Nederlands-Belgische Vereniging van liefhebbers van cactussen en vetplanten' – en redacteur van het verenigingsorgaan 'Succulenta'. Hij schreef tussen 1927 en 1951 een aantal boeken over cactussen en vetplanten, die tot eind zestig jaren herdrukt werden.

Dit boek is net als het cactusalbum van Verkade documentair van aard. Het bestaat uit twee delen, "Cactussen kweken met succes" (33 pagina's) en "Beschrijving der cactusplaatjes" (48 pagina's). De 10 dubbele plaatjes zijn opgenomen bij het eerste deel, de 132 kleine plaatjes bij het tweede deel waarin ze beschreven worden. De laatste pagina's, die wat ongelukkig zijn vastgeplakt aan de voorgaande tekst, geven een literatuurlijst.

De heren Duursma en Pette, zelf cactusliefhebber, hadden de opzet om later nog een deel over vetplanten te maken. De confrontatie met Verkade, die wel een jaar later met een album over vetplanten kwam, heeft dat tegen gehouden.

Schor heeft opvallend veel werk gemaakt van de cactusplaatjes; hij heeft niet alleen de planten geschilderd, zoals Voerman en Rol en Rol gedaan hebben in het Verkade-album, maar hij heeft ze ook allemaal een uitgewerkte achtergrond gegeven.

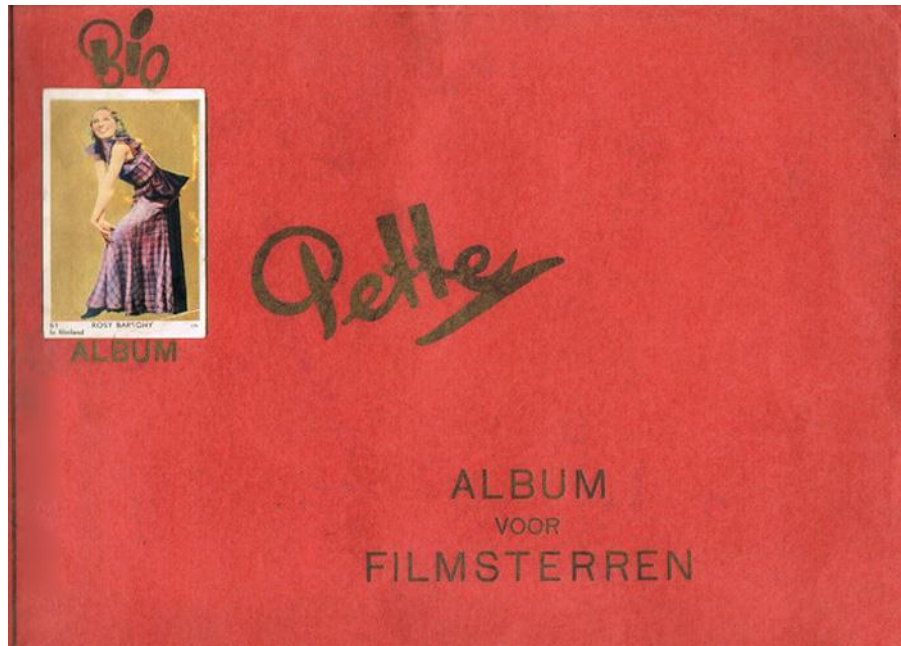
PETT03
BIO Album.
Album voor Filmsterren

Pette (1935)

2 pagina's tekst en 16 plaatjes-pagina's voor het opplakken van 160 gekleurde filmsterrenplaatjes.

De plaatjes werden verstrekt bij de 5 cents "Bio-reep" (afkorting van bioscoop). De merknaam Bio-reep is door Pette in 1934 gedeponeerd. De repen werden al in augustus 1935 gedumpt voor de prijs van 4 voor 10 cent.

Op de hiernaast afgebeelde omslag is een groter sigarettenplaatje opgeplakt in plaats van een Bio plaatje van Pette.

Kenmerken

Gekartonneerd kwartoalbum (30 x 24 cm). De eerste twee pagina's bevatten een tekst met de titel "Film-sterren in hun wereld". De volgende 16 plaatjespagina's hebben als enige opdruk dikke grijze kaders voor het inplakken van de plaatjes, op elke pagina 2 rijen van 5 plaatjes onder elkaar. De plaatjes zijn opmerkelijk klein, slechts 2,8 x 4,9 cm. Daardoor kunnen er zelfs met het dikke inplakkader gemakkelijk 5 naast elkaar op een pagina. Op de voorkant staat alleen de naam van de artiest en het nummer van het plaatje, de achterkant van de plaatjes is blanco

Een plaatje op ware grootte.

De ingekleurde fotootjes met een met goud ingevulde achtergrond zijn overgenomen van de Duitse "Gold-film Albums". De Duitse plaatjes zijn in Nederland ook uitgebracht door Batschari met het "Mercedes Goudfilm Album", en door de Rotogravuremij en diverse sigarettenmerken in het kader van de Filmprijsvraag "In Filmland" van 1933/1934. Op de hierboven afgebeelde omslag is zo'n groter plaatje van "In Filmland" opgeplakt. De plaatjes van Pette hebben echter onderaan een brede witte balk met het nummer en de naam, waardoor de foto's zover verkleind zijn dat ze niet meer de volle breedte van het plaatje vullen en er nog een strookje goud langs de zijkanten toegevoegd moest worden.

